

[เรื่ อ ง จ า ก ป ก]

พัชรีย์ จำปา

อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หนึ่งศตวรรษ ลมหายใจของ ภาษาไทย ในมาเลเซีย

ภาษาไทยที่ใช้อยู่ในประเทศไทยเป็นภาษาหนึ่งในตระกูลภาษาไทหรือไต ซึ่งเป็นภาษาคำโดดและเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ หน้าที่และความหมายของคำเกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่คำปรากฏ สมพงษ์ วิทย์สถิตย์พันธ์ (2550 : 1) กล่าวว่า เมื่อกลุ่มชนชาติไทได้รวมตัวกันเป็นปึกแผ่นและครอบครองดินแดนบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาษาไทก็ได้แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วตามอำนาจการปกครองของอาณาจักรไทยยุคโบราณ ตั้งแต่หลังคริสต์ศตวรรษที่ 10 หรือประมาณกว่า 1000 ปีมาแล้ว จนถึงปัจจุบันมีผู้พูดภาษาไทยรวมทั้งสิ้นกว่า 100 ล้านคน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตแคว้นอัสสัมของอินเดีย ภาคใต้ตอนล่างของจีน รัฐซานของพม่า ตอนเหนือของเวียดนาม และดินแดนเกือบทั้งหมดของลาวและไทย

นอกเหนือจากพื้นที่ดังกล่าวยังมีชุมชนไทอีกกลุ่มหนึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ได้แก่ บริเวณรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี ปะลิส เปร๊ะ กลันตัน และตรังกานู) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชี้ชัดว่า ดินแดนเหล่านี้เคยอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยู่ระยะจนถึงรัตนโกสินทร์ ในปี พ.ศ.2452 ตรงกับรัชกาลที่ 5 ไทยได้ยกดินแดนบางส่วนในแหลมมลายูให้แก่อังกฤษ เหตุการณ์ครั้ง

นั้นเท่ากับแบ่งแยกคนไทยนับแสนคนออกจากแผ่นดินไทยอย่างเป็นทางการ หากนับเนื่องมาจนถึงปัจจุบันก็ร่วม 100 ปีแล้ว แต่พลเมืองมาเลเซียชาติพันธุ์ไทเหล่านี้ยังคงมีวิถีปฏิบัติคล้ายคลึงกับคนบนผืนแผ่นดินไทย ทั้งการนับถือศาสนาพุทธ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย การประกอบพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีการใช้ภาษาไทยสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน

ตลอดจนส่งเสริมให้ลูกหลานของตนได้เล่าเรียนเขียนอ่านภาษาไทยกันอย่างแพร่หลาย

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า เอกสารและหลักฐานต่างๆ ของไทยมีผู้สนใจศึกษาเรื่องราวของชนชาติไทในมาเลเซียไม่มากนัก ทั้งที่ในทางปฏิบัติคนไทยสองฝากฝั่งชายแดนไทย-มาเลเซียยังคงติดต่อค้าขายและไปมาหาสู่กันอย่างไม่ขาดสาย ข้อมูลดังกล่าวแบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มแรกเป็นผลงานทางด้านภาษา ได้แก่ ผลงานของฉันทส ทองช่วย (2525) และบุปผาชาติ เรืองกุล (2542) กลุ่มที่ 2 เป็นผลงานทางด้านประวัติศาสตร์ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่มอื่น ได้แก่ ผลงานของธีรศักดิ์ อายุวัฒน์ (2517) สกวรรจ จันทรัตน์ (2522) คำนวน นวลสนอง (2546) และธีรพร พรหมมาศ (2545) ส่วนกลุ่มที่ 3 เป็นผลงานทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เน้นข้อมูลสนามโดยการสังเกตและสัมภาษณ์บุคคลในชุมชน ได้แก่ ผลงานของนิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2546) และสุธานี เพชรทอง (2547) เป็นต้น การเรียบเรียงบทความนี้ผู้เขียนได้ใช้ข้อมูลบางส่วนที่มีอยู่มาพิจารณาพร้อมกับข้อมูลข่าวสารซึ่งเผยแพร่อยู่ในสื่อต่างๆ เพื่อต้องการศึกษาความเคลื่อนไหวของภาษาไทยที่ใช้กันอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทในประเทศมาเลเซียในปัจจุบันว่ากำลังดำเนินไปในลักษณะใด

สถานะของ “โอริง เสียม” ในมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียเป็นสังคมพหุนิยม (pluralist society) ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ กว่า 60

ชาติพันธุ์ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีอยู่ 3 เชื้อชาติหลักๆ ได้แก่ มลายู จีน และอินเดีย นอกจากนั้นยังมีชนกลุ่มน้อยอีกหลายกลุ่ม รวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ไทซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณรัฐตอนเหนือติดกับชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ประชากรกลุ่มนี้ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้นราว 60,000 คน กระจายกันอยู่ในรัฐเกดะห์ประมาณ 30,000 คน ในรัฐกลันตันประมาณ 13,000 คน ในรัฐปะลิสประมาณ 6,000 คน และในรัฐเปรักประมาณ 2,000 คน (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2551) ชาวมาเลเซียใช้คำเรียกชนกลุ่มน้อยเชื้อสายไทยว่า “โอริง เสียม” แปลว่า “คนสยาม หรือคนไทย” ซึ่งเป็นคำที่คนไทยใช้เรียกตนเองตั้งแต่ก่อนแยกดินแดน และกลายเป็นคำที่ชาวมาเลเซียใช้เรียกตามกันมาจนถึงปัจจุบัน ฐานันท์ ตั้งศรีตระกูล (2549) อธิบายว่า คำนี้ใช้เรียกเพื่อให้รู้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทโดยไม่ได้มุ่งสื่อนัยของการดูถูกเหยียดหยามหรือแบ่งแยกชนชั้นวรรณะ

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทในมาเลเซียอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนแหลมมลายูหลายระลอก ตั้งแต่อาณาจักรไทยเรืองอำนาจสมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น (โปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในธีรศักดิ์ อายุวัฒน์, 2517) ต่อมาชาติตะวันตกได้แผ่ขยายอำนาจเข้ามาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียง

คำว่า ‘ชาติ’ ก็คือชาติไทย
‘ศาสนา’ ก็คือศาสนาพุทธ
‘ภาษาของชาติ’ ก็คือภาษาไทย
ของเรานั่นเอง เป็นสาม
สิ่งที่อยู่ในใจพวกเราตลอดมา
ถ้าชาตอย่างใดอย่างหนึ่งไป
ชีวิตก็จะไม่สมบูรณ์

เฉียงใต้และได้ยึดครองดินแดนหลายแห่งเป็น อาณานิคม ในปี พ.ศ.2452 ตรงกับรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ไทยได้ยกหัวเมืองมลายู ได้แก่ ไทรบุรี ปะลิส กลันตัน และตรังกานูให้แก่ อังกฤษตามสนธิสัญญาอังกฤษ - สยาม ค.ศ.1909 (The Anglo-Siamese Treaty of 1909) เพื่อ แลกเปลี่ยนกับการที่อังกฤษยอมยกเลิกสิทธิสภาพ นอกอาณาเขตทางการศาล และการให้ไทยยืมเงิน สร้างทางรถไฟสายใต้ เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้คนไทย ไม่ต่ำกว่า 5 แสนคนต้องมีสถานะเป็นคนต่างด้าว ภายใต้การปกครองของอังกฤษ (สกรรจ์ จันทรัตน์, 2522 : 88) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ยก รัฐ ทั้งสี่กลับมาให้ไทยปกครอง แต่พอสงครามยุติลง ดินแดนทั้งหมดก็กลับไปเป็นของอังกฤษตามเดิม จนถึงปี พ.ศ.2500 อังกฤษประกาศคืนเอกราชให้ แก่มาเลเซีย ส่งผลให้คนเชื้อชาติไทยในรัฐเหล่านี้ เปลี่ยนมาถือสัญชาติมาเลเซีย และกลายเป็น “คน ดิตแดนดิน” มีลูกหลานสืบทอดเชื้อสายต่อเนื่องกัน มาจนถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากการได้รับเอกราช รัฐบาลมาเลเซีย ได้กำหนดสถานภาพของประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มที่สืบเชื้อสายจากชาวมลายูหรือ ผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากชาวซามาร์หรือชาวซาวัคมี สถานภาพเป็น “ภูมิบุตร” (bumiputera) หมายถึง บุตรของแผ่นดิน ประชากรกลุ่มนี้มีสิทธิพิเศษ เหนือกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งไม่ได้มีสถานภาพเป็น ภูมิบุตร ได้แก่ ผู้ที่มีเชื้อสายจีนและเชื้อสายอินเดีย ซึ่งมาจากวัฒนธรรมที่อยู่นอกแหลมมลายู รวมทั้ง ชนกลุ่มน้อยต่างๆ อีกหลายกลุ่มในมาเลเซีย เช่น พม่า ศรีลังกา บังคลาเทศ และไท ประชากรกลุ่มนี้ ถือเป็นประชากรชั้นสองของประเทศและมักถูก จำกัดสิทธิเสรีภาพอย่างมากทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

แม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทในมาเลเซียจะมีสถานภาพ เป็นประชากรชั้นสองของประเทศ แต่ก็ได้รับสิทธิ

พิเศษหลายประการแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ปัจจุบันสำคัญน่าจะมาจากการรวมตัวกันอย่าง เหนียวแน่นและมีเอกภาพเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2503 ชาวไทในมาเลเซียได้ร่วมกันก่อตั้งสมาคมสยาม เคนดาห์-เปอร์ลิสขึ้น กลุ่มนี้พยายามต่อสู้เรียกร้อง สิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากรัฐบาล เช่น การขอ สถานภาพเป็นภูมิบุตร การขอให้มีพระพุทธรูป ทรงนั่งที่ใหญ่ที่สุดเพื่อให้เป็นที่พักการบูชาของชาว พุทธจากทั่วโลก การขอให้ระบุชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวไทในแบบฟอร์มการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ของรัฐ การขอประกาศให้วัฒนธรรมไทเป็นส่วนหนึ่ง ของวัฒนธรรมแห่งชาติและขอให้วันสงกรานต์เป็น วันหยุดราชการ รวมทั้งการขอมีสหพันธ์สมาชิกร ของพรรค UMNO (United Malay National Organi- sation) เป็นต้น

ข้อเรียกร้องต่างๆ ได้รับการยินยอมจากรัฐบาล มาเลเซียทุกประการ ยกเว้นการมีสถานภาพเป็น ภูมิบุตร ซึ่งรัฐบาลยังคงสงวนสิทธิไว้ให้เฉพาะกลุ่ม ชาติพันธุ์มลายูเท่านั้น สุริยะ สะนิวา (2550) อธิบาย ว่า การระบุกลุ่มชาติพันธุ์ไว้อย่างชัดเจนในแบบ ฟอร์มการขอเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐเท่ากับช่วยเปิด โอกาสให้ลูกหลานชาวพุทธเชื้อสายไทมีสิทธิเรียน ต่อในระดับสูงขึ้น เพราะในมาเลเซียมีการจัดบุคคล เข้าศึกษาตามระบบ PR ซึ่งคิดอัตราส่วนตามจำนวน กลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนการขอประกาศให้วัฒนธรรมไท เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมแห่งชาติ และขอให้วัน สงกรานต์เป็นวันหยุดราชการนั้นแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท ซึ่งยังไม่ได้ถูกผสมกลมกลืนจากกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มใหญ่ รวมทั้งการขอมีสหพันธ์สมาชิกรของ พรรค UMNO ย่อมเป็นหนทางที่จะช่วยให้ได้รับ สิทธิประโยชน์ต่างๆ มากขึ้นเพราะพรรคนี้เป็น พรรคการเมืองของชาวมลายูซึ่งผูกขาดการบริหาร ปกครองประเทศมาหลายสมัย

กล่าวได้ว่าการเรียกร้องสิทธิต่างๆ จากรัฐบาล มาเลเซียของกลุ่มชาติพันธุ์ไทประสบผลสำเร็จ

ได้โดยอาศัยแนวทางสันติวิธีแบบชาวพุทธมาเป็นเครื่องมือในการต่อรอง จนถึงทุกวันนี้กลุ่มชาติพันธุ์ไทในมาเลเซียยังคงธำรงรักษาอัตลักษณ์ของตนเอาไว้ได้อย่างยาวนานมาร่วมศตวรรษ ท่ามกลางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลง โดยทั่วไปวิถีชีวิตของคนในชุมชนชาวไทยกลุ่มนี้ยังคงคล้ายคลึงกับคนไทยส่วนใหญ่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมเป็นหลัก การเป็นพุทธศาสนิกชน และการใช้ภาษาไทยสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน หลายคนกล่าวตรงกัน ว่าสิ่งที่เป็นหลักยึดถืออันสำคัญยิ่งของคนในชุมชนชาวไทยในมาเลเซียมีสามประการคือ ชาติ ศาสนา และภาษาไทย

“คำว่า ‘ชาติ’ ก็คือชาติไทย ‘ศาสนา’ ก็คือศาสนาพุทธ ‘ภาษาของชาติ’ ก็คือภาษาไทยของเรานั้นเอง เป็นสามสิ่งที่อยู่ในใจพวกเราตลอดมา ถ้าชาดอย่างใดอย่างหนึ่งไป ชีวิตก็จะไม่สมบูรณ์ ถึงแม้ว่าเรานับถือศาสนาพุทธ แต่ไม่รู้ภาษาไทย แล้วเราจะสื่อสารกันอย่างไร จะสอนลูกหลานของเราได้อย่างไร เราจะเรียกตัวเองว่าเป็นคนไทยได้หรือไม่ อีกส่วนที่อยู่ลึกๆ ในจิตใจพวกเราก็คือ เรายังเคารพพระมหากษัตริย์ของไทยหรือในหลวงของเรา เรามีรูปในหลวงกันเกือบทุกบ้าน” (ตามรอยเลือดไทยในเคดาห์, 2549)

อ่าน-เขียนภาษาไทย : การเรียนรู้สู่ตัวตนของชุมชน

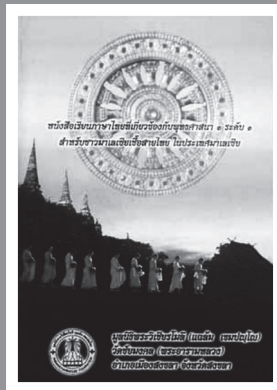
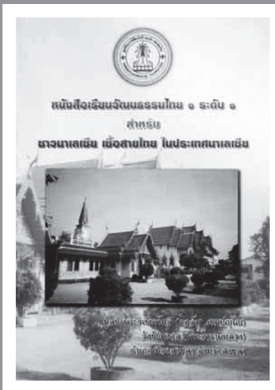
กลุ่มชาวไทยในมาเลเซียส่วนใหญ่มีวิถีปฏิบัติสัมพันธ์กับครรลองของหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างเด่นชัด พระสงฆ์และวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนอย่างแน่นเหนียว ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ ยังคงคล้ายคลึงกับไทย เช่น ประเพณีทำบุญเดือนสิบ ทั้งรูปแบบและรายละเอียดของพิธีกรรมยึดตามแบบดั้งเดิมของชาวนครศรีธรรมราช (สุธานี เพชรทอง, 2537) นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ชุมชนชาวไทยนิยมกันมากก็คือ การสร้างวัด คำนวณ นวลสนอง (2546 : 124)

กล่าวว่า “หากเดินทางเข้าหมู่บ้านของคนไทไม่ว่าจะตั้งอยู่ในที่ราบหรือเชิงเขาก็มักจะมองเห็นข้อฟ้าใบระกา และหลังคาพระอุโบสถมาแต่ไกลเสมอ ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทมักเรียกชื่อวัดของตนว่า วัดไท (Wat Thai) และมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า วัดพุทธไท (The Buddhist Thai Temple)”

การบวชเป็นประเพณีทางพุทธศาสนาที่ชาวไทยในมาเลเซียถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด วินิจ รังผึ้ง (2550 : 11) เล่าว่า ในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี พ่อแม่และผู้ปกครองจะนัดหมายกันพาลูกหลานมาบวชที่วัดพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช แต่ละปีมีชายหนุ่มมาบวชเป็นพระภิกษุหลายสิบลูป รวมทั้งบรรดาญาติพี่น้องก็จะยกขบวนกันมาร่วมงาน มาแสวงบุญ และมานมัสการพระบรมธาตุ นับเป็นพันๆ คน เนื่องจากชาวไทยเหล่านี้มีคติความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่โบราณว่า หากใครได้มีโอกาสเดินทางมานมัสการพระบรมธาตุที่นครศรีธรรมราช จะได้บุญกุศลมาก เพราะได้มาถึงศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาที่เจริญรุ่งเรืองมาแต่ครั้งอดีต โดยผ่านเส้นทางยาวไกลและทุรกันดาร ผู้ที่เดินทางมาถึงได้จึงต้องมีศรัทธาแรงกล้า เมื่อกลับไปยังชุมชน บุคคลนั้นก็จะได้รับการยกย่องนับถือมาก ยิ่งได้มาบวชหรือพาลูกพาหลานมาบวชด้วยแล้ว ก็จะได้บุญกุศลมากขึ้นไปอีก แม้ว่าปัจจุบันการเดินทางจะสะดวกสบายกว่าแต่ก่อน และใช้เวลาราว 3-4 ชั่วโมง แต่คติความเชื่อนี้ก็ยังคงมีมาจนถึงคนรุ่นหลัง

ความศรัทธาต่อการบวชในดินแดนอันเก่าแก่ทางพุทธศาสนาของไทย ส่งผลให้วัดไทหลายแห่งในมาเลเซียจำเป็นต้องเปิดสอนภาษาไทย สอนปริยัติธรรมและธรรมศึกษาให้แก่ลูกหลานของคนชุมชน ครูผู้สอนมีทั้งพระภิกษุ สามเณรและฆราวาสที่มีความรู้ภาษาไทย ทั้งนี้เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองต้องการให้ลูกหลานของตนหัดอ่านเขียนภาษาไทยอย่างคล่องแคล่ว โดยเฉพาะเด็กชายจะต้องฝึกท่องบทสวดมนต์กันตั้งแต่เด็กๆ พออายุครบ 21 ปี พ่อแม่ก็จะพามาบวชเรียนเป็นพระภิกษุที่

นครศรีธรรมราช จึงต้องอ่านและเขียนหนังสือไทยให้ได้เพื่อใช้ศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา นอกจากการสอนภาษาไทยให้แก่บรรดาลูกหลานไทยยังช่วยปลูกฝังให้คนรุ่นหลังรับรู้และจดจำรากเหง้าบรรพชน

หนังสือแบบเรียนภาษาไทยระดับต้นที่ใช้ในมาเลเซีย จัดทำโดยความร่วมมือของครูและนักวิชาการไทย
ที่มา : ปรานชลี

ของตนได้ ทั้งยังสามารถติดตามข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับเมืองไทยได้โดยไม่มีอุปสรรค ผู้ใหญ่สมบุรณ์จันเดิม (สัมภาษณ์, 2551 อ้างถึงในปรานชลี, 2551) ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านบ่อเสม็ด (ตะลือเบาะ) เขตอำเภอดุสิต รัฏกัณฑ์ตัน กล่าวไว้ว่า “เราสอนภาษาไทยเพื่อไม่ให้เด็กไทยลืมภาษาของตนเอง”

แต่เดิมการเรียนการสอนภาษาไทยในมาเลเซียจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่เป็นลูกศิษย์พระเท่านั้น ต่อมาคนในชุมชนสนใจกันมาก วัดบางแห่งจึงเปิดรับเด็กทั่วไปเข้ามาเรียนด้วย เมื่อจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้คนในชุมชนคิดจะก่อตั้งโรงเรียนสอนภาษาไทยกันอย่างจริงจัง ผู้ใหญ่สมบุรณ์เล่าว่า “แรกๆ ก็ถูกจับตามอง แต่ตอนหลังรัฐบาลมาเลเซียส่งเสริมให้ทุกชาติในมาเลเซียศึกษาภาษาแม่ได้ แต่มีข้อแม้คือให้ศึกษากันเอง ทางโรงเรียนก็เคยเปิดโอกาสให้สอนในโรงเรียน โดยมีเด็กสนใจเข้าเรียนไม่น้อยกว่า 15 คน แต่สุดท้ายก็เลิก ผมจึงพยายามบอกว่าโรงเรียนจะอยู่ได้ต้องมีการจัดตั้งเป็นมูลนิธิ ต้องจ้างครูที่จบ ป.4 แล้ว มาเป็นผู้สอน” (ปรานชลี, 2551)

การขอเปิดโรงเรียนสอนภาษาไทยให้แก่ลูกหลานชาวไทยในมาเลเซียกระทำกันอย่างจริงจังและยาวนาน จนรัฐบาลมาเลเซียต้องทบทวนนโยบายกันใหม่ เพราะในขณะนั้นรัฐบาลไม่ได้ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนภาษาของชนกลุ่มน้อยใน

โรงเรียน ยกเว้นภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาประจำชาติเท่านั้น แต่องค์กรและกลุ่มชาวไทยที่มีหัวคิดก้าวหน้าก็พยายามต่อสู้เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์การเรียนการสอนภาษาไทยขึ้นในวัด โดยให้เหตุผลว่าเป็นการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อให้เข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ในที่สุดคณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการประสานงานคนไทยในเขตอำเภอบึงดิง รัฐเกดะห์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลมาเลเซียก็ได้ช่วยกันผลักดันจนสามารถก่อตั้งโรงเรียนสอนภาษาไทยเป็นผลสำเร็จ นับเป็นโรงเรียนสอนภาษาไทยและสอนธรรมศึกษาที่ได้รับงบประมาณการก่อสร้างจากรัฐบาลเป็นแห่งแรก (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2546 : 7-9)

ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยในมาเลเซียกระจายอยู่ตามวัดต่างๆ ถึง 36 วัด และในสำนักสงฆ์อีก 6 แห่ง เฉพาะรัฏกัณฑ์ตันเพียงรัฐเดียวมีวัดไทยอยู่ 20 แห่ง และสำนักสงฆ์อีก 4 แห่ง ในจำนวนนี้มีการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่ทั้งหมดถึง 13 แห่ง วัดใหญ่ที่สุดที่เป็นศูนย์รวมของการเรียนการสอนภาษาไทยได้แก่ วัดพิบูลทองวราราม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่มียาวกว่า 400 ปี สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พระวิจารณ์วุฒิคุณ เจ้าอาวาสคนปัจจุบัน (ไทยพุทธในมาเลย์ แตกต่างไม่แตกแยก, 2551) เล่าว่า ทางวัดได้เปิดสอนภาษาไทยตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีนักเรียนกว่า 100 คน บางคน

อยู่ไกลมากถึง 10 กิโลเมตรก็ยังอุตส่าห์มาเรียน เวลาเรียนเปิดเฉพาะวันหยุดราชการ และในช่วงปิดภาคเรียน หรือหลังจากเลิกเรียนในวันปกติ เพราะเด็ก ๆ ต้องเรียนภาษามลายูตามข้อบังคับของกฎหมาย เมื่อมีเวลาว่างก็มาเรียนภาษาไทยกับพระบางที่ก็เรียนกับรุ่นพี่ ๆ ซึ่งมาช่วยสอนน้อง ๆ ด้วย ส่วนพระอาจารย์ณรงค์ หัวหน้าสำนักสงฆ์บึงกะเอย รัฐกลันตัน (บัญญัติ เลิศกิจประพันธ์ปัญญา, 2549) กล่าวว่าในโรงเรียนมีนักเรียนกว่า 40 คน เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ถึงชั้นประถมปีที่ 4 แบ่งการสอนออกเป็น 2 แบบ คือระดับชั้นประถมปีที่ 1-2 เรียนภาษาไทยเบื้องต้นหรือขั้นพื้นฐาน ใช้เวลาเรียน 5 เดือนแล้วจึงนำไปสอบวัดผลที่วัดพิกุลทองฯ ซึ่งเป็นวัดระดับปกครองในรัฐกลันตัน หรือเรียกว่าวัดเจ้าคณะรัฐ (แบบเดียวเจ้าคณะจังหวัดในประเทศไทย) ส่วนชั้นประถมปีที่ 3-4 เรียนภาษาไทยควบคู่กับการเรียนเพื่อสอบนักเรียน ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาถึงมัธยมศึกษา การเรียนการสอนทั้งสองแบบนี้ได้รับความสนใจมาก และมีแนวโน้มว่าจะมีผู้มาสมัครเรียนเพิ่มขึ้น เพราะผู้ที่สอบนักเรียนได้จะต้องมีความรู้มากทั้งทางด้านภาษาไทยและภาษาธรรม “คนที่นั่นมักจะแข่งขันกันสอบนักเรียน ใครที่สอบได้จะได้รับการยอมรับและเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจมาก” (ก้านกล้า, 2549)

หลักสูตรการสอนภาษาไทยในมาเลเซียยึดตามกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย โดยมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาบ้างตามความเหมาะสม ใช้เวลาเรียน 2 ภาคการศึกษาเท่ากัน พอสิ้นปีก็จัดสอบเลื่อนชั้นขึ้นไปหนังสือที่ใช้เป็นแบบเรียนภาษาไทยสำหรับชาวไทยในมาเลเซียนั้นพระวีเชียรโมลี แห่งศูนย์ส่งเสริมพุทธศาสนาภาษาศิลปวัฒนธรรมไทย วัดชัยมงคลจังหวัดสงขลา (สัมภาษณ์, 2551 อ้างอิงถึงปราณชลี, 2551) อธิบายว่าเนื้อหาของหนังสือมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการใช้ภาษาไทย มีทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนสามารถสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมุ่งปลูกฝังหลักธรรม

คำสอนในบวรพระพุทธศาสนา ค่านิยม คุณธรรม วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทยภายใต้กรอบความเป็นพลเมืองดีของประเทศรวมทั้งมีความสามารถ และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ มีความขยัน อดทน ประหยัด ตลอดจนรู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติ บำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ให้เกิดแก่ประเทศชาติ

อนาคตมหายใจของภาษาไทยในมาเลเซีย

ในปัจจุบันภาพลักษณ์ของกลุ่มชาวไทยในฐานะพลเมืองของมาเลเซียเป็นชุมชนรักสงบ ชีวิตความเป็นอยู่ดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ผู้คนส่วนใหญ่ยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด เคารพกฎหมายของบ้านเมือง และมีความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มชุมชนอื่นโดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติศาสนา “หากมีการจัดงานแต่งงาน ถ้ามุสลิมจัดก็ชวนคนไทยมาร่วมงาน เวลาคนไทยมีงาน เขาก็เชิญคนมุสลิมไปร่วมงาน แต่คนทำอาหารต้องเป็นมุสลิม ส่วนงานนั้นเราก็ช่วยเหลือกันเหมือนพี่เหมือนน้อง เวลาตกทายก็เป็นภาษาไทยในเมื่อเราเป็นคนไทย แล้วทำไมเราต้องทิ้งภาษาไทย” (ก้านกล้า, 2549) จะเห็นว่าการจัดงานต่างๆ ทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งภาษาไทยเป็นกระบวนการหล่อหลอมตัวตนทางวัฒนธรรมอันโดดเด่นให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์ไท ทั้งยังช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ในเชิงชุมชนเครือข่าย (network community) กับกลุ่มชุมชนอื่นด้วย

โดยทั่วไปชาวไทยในมาเลเซียจะใช้ภาษาไทยเป็นภาษาพูด ส่วนการสอนอ่านและการเขียนภาษาไทยจะใช้ภาษาไทยกรุงเทพฯ ฉันทส ทองช่วย (2526) ได้จัดกลุ่มภาษาไทยในรัฐตอนเหนือของมาเลเซียเป็นภาษาถิ่นได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มภาษาไทยในกลันตันเป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีลักษณะคล้ายกับภาษาถิ่นตากใบ อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส ส่วนอีกกลุ่มได้แก่ กลุ่มภาษาไทยในไทรบุรีและปะลิส กลุ่มนี้มีลักษณะร่วม

กับภาษาไทยถิ่นใต้สายนครศรีธรรมราชและสงขลา การจำแนกภาษาไทยทั้งสองกลุ่มเป็นภาษาถิ่นย่อยของภาษาไทยดังกล่าวช่วยยืนยันว่าผู้คนในดินแดนแถบนี้มีสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับแผ่นดินไทยมาอย่างยาวนาน จนมีคำกล่าวว่า “กินเมืองคอนนอนเมืองไทร” (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2546 : 5) สะท้อนถึงการไปมาหาสู่กันฉันท์บ้านพี่เมืองน้องรวมทั้งยังสะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์และความสะดวกสบายของเมืองทั้งสองในฐานะที่เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ (อาหารอร่อย) ส่วนเมืองไทรบุรีซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลมีอากาศเย็นสบายจึงเหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อน (นอนสบาย)

แม้ว่าในปัจจุบันลูกหลานไทเหล่านี้จะกลายเป็นพลเมืองของมาเลเซียด้วยเหตุผลทางการเมือง แต่เรื่องราวต่างๆ ของบรรพชนไทยก็ได้มีการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะการปลูกฝังให้รักชาติไทย รักศาสนาพุทธ เทิดทูนพระมหากษัตริย์ไทย และภาคภูมิใจในภาษาไทยของตน จนถึงคนรุ่นปัจจุบันก็ยังกล่าวได้อย่างเต็มปากเต็มคำว่า “เราภูมิใจภาษาไทยกลั้นตันของเรา ถึงแม้คนรัฐอื่นจะหาว่าเป็นภาษาเซยๆ ลำสมัย บ้านนอกๆ แต่เราก็ภูมิใจเพราะเป็นภาษาของเราตั้งแต่อดีตแต่อกคนนอกจะมาเรียนภาษานี้มันยาก มันเป็นภาษาจากกำเนิด ถ้ามาเรียนเอายากและเลี่ยนสำเนียงไม่ได้ คนกลั้นตันฟังสำเนียงรู้ว่ามันเป็นพวกเราหรือไม่” (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2546 : 10-11)

จิตสำนึกอันเข้มแข็งทางวัฒนธรรมภาษาของชุมชนชาวไทยในมาเลเซีย น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งผลให้การดำรงอยู่ของภาษาไทยยังคงเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ จนแทบมองไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงไปจากภาษาไทยที่เคยใช้พูดกันมาแต่เดิม ผลการศึกษาของบุปผชาติ เรื่องกุล (2543) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบการแปรเสียงสระสูงในภาษาไทยถิ่นไทรบุรีและภาษาไทยถิ่นสงขลาของผู้พูดที่มีอายุต่างกัน ได้ชี้ให้เห็นว่าในกลุ่มผู้พูดภาษาไทยถิ่นไทรบุรีนั้น ปัจจัยทางด้านอายุของผู้พูดไม่มีความ

สัมพันธ์กับการแปรของภาษาในการออกเสียงคำที่ประสมด้วยรูปสระอี อือ และอุ กล่าวคือผู้พูดทั้งสามกลุ่มอายุ ได้แก่ เด็ก ผู้ใหญ่ และคนชรา ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ใช้ภาษาในอนาคตผู้ใช้ภาษาในปัจจุบันและผู้ใช้ภาษาในอดีตตามลำดับ ยังคงออกเสียงสระทั้งสามเสียงเหมือนกับการออกเสียงแบบเดิมของภาษาไทยถิ่นไทรบุรี สภาพดังกล่าวนี้แสดงแนวโน้มของการออกเสียงภาษาไทยถิ่นไทรบุรีว่าจะดำเนินต่อไปตามแบบเดิม หรืออาจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างช้าๆ หากไม่ได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นเข้ามาอย่างฉับพลัน

ปัจจุบันองค์กรของชาวไทยในมาเลเซียได้ร่วมมือกับสถาบันในประเทศไทยจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมไทยสำหรับชาวมาเลเซียเชื้อสายไทขิ่น เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนภาษาไทยในมาเลเซียมีระบบชัดเจนยิ่งขึ้น องค์กรในมาเลเซีย มีทั้งสมาคมคนไทยในรัฐเกดะห์ และสมาคมคนไทยในรัฐกลันตัน ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาไทยวัดบุญญาราม รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) มูลนิธิและศูนย์การสอนภาษาไทย พุทธศาสนาและวัฒนธรรม วัดมฆิมมาราม รัฐกลันตัน โรงเรียนสอนภาษาไทยในวัดต่างๆ ในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย ส่วนในประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยทักษิณและมูลนิธิพระวิเชียรโมลี (แจล้ม เขมปญโญ) วัดชัยมงคล (พระอารามหลวง) จังหวัดสงขลา (นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต, 2546 : 7-8)

นอกเหนือจากหนังสือแบบเรียนดังกล่าว โรงเรียนสอนภาษาไทยในมาเลเซียยังมีปัญหาที่จะต้องช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนอีกหลายอย่าง เช่น การขาดครูผู้สอน นักเรียนมีเวลาเรียนภาษาไทยน้อยมาก เพราะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนภาคบังคับ ตลอดจนการขาดสื่ออุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อผู้เรียนค่อนข้างมาก เพราะทำให้เด็กไทหลายคนต้องหยุดชะงักการเรียนภาษาไทยลงกลางคัน บุญตา มุณีแนม

นักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย (ก้านกล้วย, 2549) เล่าว่า เขาตั้งใจจะเรียนภาษาไทยให้จบนักธรรมเอก เพราะอยากเรียนรู้ภาษาไทยและอยากเขียนภาษาไทยให้คล่อง แต่ที่โรงเรียนขาดครูสอนจึงต้องหยุดพักการเรียนภาษาไทยไว้ชั่วคราว นอกจากนี้เขายังใฝ่ฝันอยากไปเรียนต่อที่เมืองไทยในสาขาวิชาศิลปะ

ทางด้านกลุ่มองค์กรทางพุทธศาสนาของไทย ก็ได้จัดโครงการช่วยเหลือโดยให้พระภิกษุเป็นอาสาสมัครมาช่วยสอนภาษาไทยให้แก่เด็กไทในมาเลเซีย พระมหาขวลิต ญาณเมธี เลขาธิการเจ้าคณะรัฐเกดะห์-ปะลิส ซึ่งมาจำพรรษาอยู่ที่วัดบุญญาราม เขตปาดังเซรา รัฐเกดะห์ (ตูแวนดานียา มือรีจิง, 2550) กล่าวว่า โรงเรียนภาษาไทยที่นี้เปิดสอนมานานถึง 60 ปี ผู้ก่อตั้งคือพระเทพมงคลญาณ “ในสมัยก่อนเด็ก ๆ เรียนภาษาไทยต้องอยู่วัด เนื่องจากมีผู้สอนไม่เพียงพอ แต่ระยะหลัง ๆ มา นี้ เรามีการประสานกับพระภิกษุสงฆ์ในประเทศไทย มาช่วยสอนเป็นเวลาหนึ่งปี หลังจากนั้นก็จะมีการสับเปลี่ยนกันมา”

พระราชสาสิทธิคุณ เจ้าคณะรัฐเกดะห์-ปะลิส ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกการสร้างศูนย์การเรียนภาษาไทย และได้ขยายเครือข่ายไปแล้วถึง 8 สาขาทั่วรัฐเกดะห์เล่าถึงการแก้ไขปัญหาลูกศิษย์บางคนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ว่าทางวัดได้นำเงินทำบุญของญาติโยมมาตั้งเป็นกองทุน สำหรับช่วยเหลือผู้เรียน แม้จะไม่มากนักแต่ก็ได้ช่วยให้ลูกศิษย์หลายคนที่ได้ทุนเรียนภาษาไทย สามารถมีอาชีพที่ดี มีรายได้เลี้ยงตนเองและพ่อแม่ได้ ทำให้รู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือคนในชุมชน เพราะคิดว่าการเรียนรู้ภาษาไทยมีความสำคัญ และพร้อมประกาศความเป็นไทย โดยใช้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสื่อสาร

นายินดีว่าในปัจจุบันรัฐบาลไทยและรัฐบาลมาเลเซีย ได้ร่วมกันดำเนินการช่วยเหลือและสนับสนุนการเรียนภาษาไทยให้แก่ชาวไทในมาเลเซียมากขึ้น เช่น สถานกงสุลใหญ่ไทย ณ เมืองโกตาบารู ร่วมมือกับกองทัพบก จัดโครงการฝึกอบรมการสอน

ภาษาไทยให้แก่ครูอาสาสมัคร ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาไทย ฝึกภาษาไทย ร้อยมาลัย และทำขนมไทย ครูอาสาสมัครที่เข้าร่วมโครงการนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลายซึ่งมีภูมิลำเนาในรัฐกลันตัน และต้องการเพิ่มพูนทักษะการสอนภาษาไทย นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโครงการยังได้ไปเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนสอนภาษาไทยในมาเลเซียจะเริ่มดำเนินการกันมานานหลายสิบปี แต่หลักสูตรภาษาไทยก็ยังไม่ได้รับการบรรจุไว้ในโรงเรียนของรัฐบาล เพราะมีเงื่อนไขว่าหากในโรงเรียนนั้นมีเด็กนักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อยเกิน 15 คน รัฐต้องจัดการสอนภาษาไทยให้แก่ชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น แต่ต้องมีการร้องขอเจ้าหน้าที่ด้านหลักสูตร สำนักงานแผนและวิจัยนโยบายการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประเทศมาเลเซีย (ตูแวนดานียา มือรีจิง, 2550) กล่าวว่า “ปัจจุบันยังไม่มีมีการร้องขอจากชาวไทยในรัฐต่างๆ เพื่อให้เปิดสอนภาษาไทยในโรงเรียนของรัฐ หากมีการร้องขอเมื่อไหร่รัฐมีหน้าที่จัดให้เปิดสอนภาษานั้นๆ และรับเรื่องเพื่อไปปรึกษากับตัวแทนชาวไทยพุทธที่อยู่ในสภาต่อไป”

สรุป

บทบาทหน้าที่ของภาษา นอกจากจะใช้เป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจระหว่างบุคคลต่างๆ ในกลุ่มสังคมเดียวกันแล้ว ภาษายังเป็นเครื่องหมายแสดงตัวตนของผู้เป็นเจ้าของอีกด้วย วิธีและครรลองชีวิตของชุมชนชาวไทในมาเลเซียซึ่งดำเนินไปอย่างมั่นคง โดยไม่ละเลยที่จะปลูกสร้างจิตสำนึกและความผูกพันของคนในชุมชนรุ่นแล้วรุ่นเล่า ที่สุดแล้วย่อมแปรเปลี่ยนเป็นคุณค่าและพลังที่สามารถขับเคลื่อนชุมชนให้ดำเนินไปสู่ทิศทางที่ตอบสนองต่อความมีตัวตนอันโดดเด่นได้อย่างยั่งยืนและมีศักดิ์ศรี ท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศมาเลเซียการปลูกฝังให้ลูกหลานได้การเรียนรู้อ

ภาษาอื่นด้วยการมีพื้นฐานที่มั่นคงของภาษาไทยอันเป็นภาษาแม่จึงสามารถต้านแรงดึงดูดจากอำนาจศูนย์กลางของรัฐได้อย่างสันติและชาญฉลาด ลมหายใจของภาษาไทยในกลุ่มชาติพันธุ์ไทในมาเลเซียวันนี้จึงยังคงเข้มแข็ง และน่าจะยิ่งเพิ่มรอบการหมุนอันเป็นวงจรของชีวิตได้เด่นชัดยิ่งขึ้นเรื่อยๆ หากได้รับการเสริมส่งจากพลังภายนอกที่ตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทย (๕)

เอกสารอ้างอิง

- ก้านกล้า. 2549. **พี่น้องไทยในต่างแดน**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://songkhlatooday.com/paper/11821> [17 กรกฎาคม 2552]
- คำนวน นวลสนอง. 2546. **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย**. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ฉันทัส ทองช่วย. 2526. "ภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันในรัฐกลันตัน ไทรบุรี และปะลิส", วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐานัฐฐ์ ตั้งศรีตระกูล. 2549. **"คนไทย"ในเคดาห์สายเลือดสยามใน...ชุมชนมุสลิม** (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.sac.or.th/Subdetail/article/2549/September2/article2.html> [3 สิงหาคม 2552]
- ตามรอยเลือดไทยในเคดาห์. 2549. (ออนไลน์). สืบค้นจาก: www.mcot.net [16 กรกฎาคม 2552]
- ตูแวนดาเนีย มีอริจิง. 2550. **วัดบุญญารามสถานศึกษารธรรม วัฒนธรรมและภาษาไทยของชาวไทยพุทธในมาเลเซีย**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก: http://www.isranews.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=1688&Itemid=58 [15 กรกฎาคม 2552]
- ไทยพุทธในมาเลย์ แตกต่างไม่แตกแยก. 2551 (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://ratanabee.blogspot.com/2008/12/rencana-thairad-15-nov-2008.html> [15 กรกฎาคม 2552]
- ธำรงค์ศักดิ์ อายวัฒน์. 2517. **ไทยในมาเลเซีย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. 2546. **ตัวตนทางวัฒนธรรมของคนไทยในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย**.

- เค้าโครงวิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บัญญัติ เลิศกิจประพันธ์ปัญญา. 2549. **ภารกิจของพระสงฆ์ไทยกับการสอนภาษาไทยในต่างแดน**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : http://www.chumtangpunum.com/index.php?option=com_content&task=view&id=166&Itemid=83&lang=en [15 กรกฎาคม 2552]
- บุปผาชาติ เรืองกุล. 2543. "การศึกษาเปรียบเทียบการแปรเสียงสระสูงในภาษาไทยถิ่นไทบุรีและภาษาไทย ถิ่นสงขลาของผู้พูดที่มีอายุต่างกัน", วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (สายภาษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปรานชลี. 2551. **สืบสานรากเหง้าวิถี 'ไทย' สำนึกในสัมพันธ ไทย-มาเลเซีย**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.oknation.net/blog/narapong-sak/2008/09/22/entry-1> [30 สิงหาคม 2552]
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2551. **มาเลเซียเชื้อสายไทย**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://th.wikipedia.org/wiki/> [14 สิงหาคม 2552]
- วินิจ รังผึ้ง. 2550. **เยือนชุมชนคนไทยในมาเลเซีย**. (ออนไลน์). สืบค้นจาก : <http://www.thaingo.org/writer/view.php?id=811> [21 กรกฎาคม 2552]
- สกรรจ์ จันทรัตน์. 2522. **ปัญหาการปกครองมณฑลไทรบุรีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2440-2451)**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์. 2550. **การศึกษาภาษาไทยและภาษาไทยเปรียบเทียบ**. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุธานี เพชรทอง. 2547. "ศึกษาประเพณีทำบุญเดือนสิบของชาวมลายูเชื้อสายไทยในอำเภอตุ้มปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย", วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุริยะ สะนิวา. 2550. **ผู้แทนทางการเมืองของชนกลุ่มน้อย : ศึกษากรณีชาวมุสลิมเชื้อสายมลายูในชายแดนใต้ประเทศไทยและชาวพุทธเชื้อสายไทยในชายแดนเหนือประเทศมาเลเซีย**. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยศรีปทุม วันที่ 6 สิงหาคม 2550.